

فلسفه آفرینش انسان، علم است/ مهمترین موضوع تحقیق در علوم انسانی

آیت الله مصباح یزدی در دیدار با حجت الاسلام خسروپناه گفت: فلسفه وجودی انبیاء و اولیاء و تلاش و مجاهدت همگی ایشان معطوف به علم و حکمت است.

آیت الله مصباح یزدی در دیدار با حجت الاسلام خسروپناه گفت: فلسفه وجودی انبیاء و اولیاء و تلاش و مجاهدت همگی ایشان معطوف به علم و حکمت است.

به گزارش خبرگزاری مهر، حجت الاسلام عبدالحسین خسروپناه، رئیس مؤسسه حکمت و فلسفه ایران و جمعی از اعضای هیئت علمی، روز سه شنبه ۱۷ بهمن با آیت الله مصباح یزدی دیدار کرد.

در این دیدار حجت الاسلام خسروپناه گزارشی از فعالیت ها و آثار منتشر شده در مؤسسه حکمت و فلسفه ایران ارائه کرد و در ادامه آیت الله مصباح یزدی به سخنرانی پرداخت که در ادامه مشروح آن را می خوانید:

بسم الله الرحمن الرحيم

فلسفه آفرینش انسان، علم است و علم حقیقی، همان حکمت است. به احتمال قوی تعبیر «علم الاسماء» در آیه «وَعَلَّمَ آدَمَ الْأَسْمَاءَ كُلَّهَا» شناخت حروف و اسامی امور روزمره نبوده است، بلکه این آیه به استعداد کامل انسانی برای دریافت حکمت و معرفت اشاره دارد. در میان معارف اسلامی آنچه به حق تعالی ارتباط دارد و علمی که متکفل این امر است و ما را به آن نزدیک می کند، حکمت است.

بر این اساس، می‍توان گفت فلسفه وجودی انبیاء و اولیاء صلوات الله علیهم و تلاش و مجاهدت همگی ایشان معطوف به علم و حکمت است. ویژگی ممتاز عالم آخرت نیز به علم موجود در آن است که البته ما به چگونگی آن اطلاع نداریم. مبدا و معاد همه مخلوقات نیز«حکمت» است؛ چون براساس آیه «هُوَ الَّذِي خَلَقَكَ مِمَّا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا»، انسان هدف خلقت سایر موجودات است.

تا آنجا که اطلاع داریم هیچکس به اندازه انبیاء در زمینه علم و معرفت فعالیت نکرده و حتی سایر فعالیت های ایشان مانند جهاد، مقدمه‍ای برای رشد معرفت بشری بوده است. اگر آن موانع بر سر راه حکمت نبود، نیازی به جنگ نبود و هیچ جهادی نیز بدون هدایت و اتمام حجت نبوده است.

سطح خواسته انبیاء در برخورد با موانع زمانه‍شان به مراتب ساده‍تر بوده است. نظیر حضرت موسی علی نبینا و علی آله و علیه السلام که به فرعون فرمود: «فَأَرْسِلْ مَعِيَ بَنِي إِسْرَائِيلَ»; یعنی خواسته من این است که بنی اسرائیل را به کشوری دیگر ببرم. برخورد اولیه ایشان برای نابودی فرعونیان نبود و حداقل خواسته را براساس سطح رشد بشر آن زمان مطرح فرمودند، اگرچه این برخورد در ادامه منجر به نابودی فرعونیان شد. سایر انبیاء نیز برای امور ساده و حقوق اولیه رشد بشری به جنگ کشیده شدند و این سیر ادامه داشته تا اینکه در زمان ما مراتب و مراحل رشد جامعه انسانی منتهی به پدیده انقلاب اسلامی شد. انقلاب اسلامی پدیده ای است که در سطح بالایی از رشد انسانی رخ داده و نشان می‍دهد بشر به این حد از استعداد رسیده است.

بدون تعصبات ملیتی و قومی عرض می‍کنم که در میان ملت‍ها نیز هیچ ملتی به اندازه ملت ایران چنین ظرفیتی برای دریافت حقیقت از خود نشان نداده و هیچ ملتی در تاریخ به این اندازه نسبت به رهبرش وفادار نبوده است. ما در زمانی زندگی می‍کنیم که کاملترین پدیده اجتماعی و انسانی در آن رخ داده و در میان افرادی نظیر مقام معظم رهبری مدظله العالی زندگی می‍کنیم که به زحمت در طول تاریخ مثل آنها پیدا می‍شود. البته حجاب معاصرت مانع از شناخت رهبر ما نمی‍شود. این حجاب تا حدودی برای شناخت امام خمینی رضوان الله علیه برداشته شده است.

از سوی دیگر امکاناتی برای ارتباطات در این زمان فراهم شده است که هم درک نظرات موافق و مخالف را ممکن ساخته و هم رساندن معارف الهی به دنیا را مهیا کرده است. دنیا تشنه معارف الهی است. تقاضا دارند ولی ارتباط‍گیری ما ضعیف است.

این امکانات در گذشته نبود. علامه طباطبایی رضوان الله علیها گرچه شناخت جامعی از قرآن داشتند و بخش‌های بسیاری از سوره‌ها و آیات قرآن را نیز حفظ بودند، علی‌هذا هر شب کل قرآن را بررسی می‌کردند تا آیات مورد ارتباط را بیابند. تنها المعجم المفهرس در دسترس بود که آن هم در تفسیر آیه به آیه قابل استفاده نیست. بنابراین، راه دیگری جز این نداشتند که برای روشن کردن یک موضوع در یک آیه، مکرر کل قرآن را مطالعه کنند. اگر امروز علامه در میان ما می‌بود با زمان کمتر، کار کاملتری انجام می‌داد. این ظرفیت، در اختیار ماست؛ بهترین دین، بهترین رهبر، بهترین ملت، بهترین منابع و وسایل ارتباطاتی. امکانات مادی هم در کنار این موارد نسبت به سابق خیلی فراهم‌تر است. اما با این وجود ما یک چیز کم داریم و آن همت است. باید همت‌انسانها برانگیخته و تشویق شوند.

اگر خداوند در استفاده از این شرایط و در این هدف به ما توفیق دهد، لطف عظیمی را عطا کرده است و شکر نعمت موجب افزونی آن است و اگرما به جای شکر، کفران نعمت کنیم، عذاب شدید در انتظار ماست: ﴿وَاذْكُرْ رَبَّكَ لَئِنْ شَكَرْتُمْ لَأَزِيدَنَّكُمْ وَلَئِنْ كَفَرْتُمْ إِنَّ عَذَابِي لَشَدِيدٌ﴾ و اگر کوتاهی کنیم، در آینده خیلی حسرت خواهیم خورد.

فوق همه تلاش‌ها، در نظر داشته باشید که کلید موفقیت‌ها در توسل به اهل بیت علیهم‌السلام است. درهای مغلق و غیرقابل فتح، با توسل باز می‌شود. بنده اعتقاد به توسل با همان روحیه عوامی را در طول هفتاد سال طلبگی همراه داشتم و بلکه روز به روز این اعتقاد شدیدتر شده است.

مهمترین موضوع تحقیق در علوم انسانی این مساله است که انسان برای چه آفریده شده است؟ بسیاری از اندیشمندان مختلف، تنها زمانی در پژوهش‌های خود به نتیجه قطعی می‌رسند که هدف از آفرینش انسان برای ایشان روشن شود. سایر مسائل مانند رابطه بین حکمت نظری و حکمت عملی و دهها مساله اساسی دیگر، بدون حل این مساله به سامان نمی‌رسد. هدف از خلقت انسان، اساس شکلگیری رفتارهای انسانی است و در اسلام بیش از هر آیینی بر آن تاکید شده است و ما نیازمند پژوهش‌های مستقل و کاملی در این موضوع هستیم.